

I. IGAZGATÓSÁGI JELENTÉS.

Az intézet tudományos élete és nevezetesebb eseményei.

A szokottnál is rövidebbre szabhatom szemlémet intézetünk tudományos mozgalmairól, mert az 1914. év második fele, a geológusok fő munkaévadja, amelyben nemcsak a külső munkálatok javarésze folyik, hanem ezeknek tapasztalatait összegezve, gondolatainkat gyümölcsöztetjük is, ezúttal nem Minerva, hanem Mars szolgálatába került. *Inter arma silent musae!* — ez az igazmondás a földtani intézet 1914. évi tevékenységeire is ráillik.

Azonnal az 1913. évi jelentések szövegezése és sajtó alá rendezése és a belső, részben muzeális teendők elintézése után szokatlanul korán — többen már április és május havában — a felvételekre indultunk, mintha csak előre éreztük volna, hogy a nyár derekán a mozgósítás és a háború munkásságunkat bénítani fogja.

Csakhamar félerővel dolgoztunk és abból a szép tervből, hogy majd őszelön a Keleti Alpok glaciális jelenségeit és tektonikáját nagyobb kirándulások keretében megismerjük és Kárpátjaink tanulmányozása javára összehasonlító adatokat szerzünk, nem lett semmi.

Ép úgy elmaradt dr. KORMOS TIVADAR első osztályú geológusunk külföldi utazása is, amelyet áldozatra mindig kész tb. igazgatónk, SEMSEI SEMSEY ANDOR úr támogatásával Párisba és Lyonba intézett volna, hogy a baltavári, polgárdi és egyéb ősemlős csontokat a leletek monografikus leírásához a franciaországi gyűjteményekben őrzött pikermi és rhone-völgyi maradványokkal összehasonlítsa.

Két külföldi tanulmányútról azonban mégis meg kell emlékezniem. Az egyiket KONYHAI és KISBOTSKÓI MAROS IMRE I. oszt. geológus tette az Adrián április 13. és május 10. között a második magyar Adria-expedícióval, amely a Quarnero és az Adria folytatólagos oceanografiai kutatására indult útnak a cs. és kir. haditengerésztől a Magy. Adria-Egyesület rendelkezésére bocsátott kis hadihajón, a Najadé-n. Ehhez az expedícióhoz a m. kir. Földtani Intézet is adott műszereket kölcsön.

Egy másik külföldi utazást július havában TREITZ PÉTER fő-geológus tett SEMSEY úr támogatásával Münchenbe, az ottani állami

biológiai intézetbe. FRANCÉ REZSŐ professzor „edaphon“ vizsgálatainak, amelyekről mult évi jelentésében már szó volt (25. old.), közvetlen megismerése volt TREITZ utazásának célja.

Bécsben PITTER TIVADAR térképészünk az idén is folytatta június havában TIETZE EMIL udvari tanácsos úrnak, a cs. kir. Földtani Intézet igazgatójának szívélyes engedelméből — amelyért e helyen is meleg köszönetet mondok — azoknak a kéziratos geológiai térképeknek a lemásolását, amelyeket az osztrák geológusok a Kárpátokról a m. kir. Földtani Intézet alapítása előtti években (1858—1867) készítettek. A felvidék újrafelvételéhez multhatatlanul szükségesek e másolatok. Ugyancsak az Északnyugati Kárpátok új felvétele érdekében én két izben is megfordultam néhány órára Bécsben, megtekintendő azokat a régi gyűjtéseket, amelyek a cs. kir. Földtani Intézet múzeumában hazánkból őriztetnek. Hasonló célból a mi geológiai vizsgálatainkat a szomszédosokkal kapcsolatba hozandó, az év végén Szarajevóban is voltam.

Munkásságunknak serény voltát a nehéz viszonyok közt is nemcsak az a nagy igénybevétel bizonyítja, amelyet az alább következő kimutatás tüntet fel, hanem kiadványaink bősége is.

Az 1913. évi, 40 nyomtatott iv terjedelmű jelentésünk két kötetet töltött meg, s megjelent az Évkönyv XXII. kötete is hat füzetben, VENDL ALADÁR, HALAVÁTS GYULA, KORMOS TIVADAR, JABLONSKY JENŐ, SOMOGYI KÁLMÁN és LAMBRECHT KÁLMÁN tanulmányaival, 25 ívnyi terjedelemben és 15 táblával, dr. KORMOS TIVADAR és dr. VOGL VIKTOR szerkesztése alatt.

1:75.000 mértékű geológiai térképeink több lapja van magyarázattal együtt a sajtó alatt. A cs. és kir. katonai földrajzi intézetben és a magyar földrajzi intézetben azonban a háborúhoz szükséges térképek készítésén kívül minden egyéb munka szünetel. Ezért az 1914. évben mindössze két agrogeológiai térkép hagyhatta el, magyarázattal együtt, a sajtót, és pedig a Vágsellye, Nagysurány, Szencz és Tallós jelű 13. öv XVII—XVIII. rov. 1:75.000 méretű lapok HORUSITZKY HENRIK főgeológustól.

Külön kiadványaink sorában megjelent „A magyarországi talajvizsgálat története“ INKEY BÉLÁ-tól s „A magyarországi barlangok s az ezekre vonatkozó adatok irodalmi jegyzéke 1549—1913“ HORUSITZKY HENRIK-től.

Egy új kiadványunk is életbe lépett, a „Geologica Hungarica“, amelyet 4° alakban öslénytani és földtani monografiák kedvéért létesítettünk. A 4 füzetből álló teljes I. kötet, magyar nyelven e sorok fogalmazása közben került a könyvpiacra 1—454 oldalon, XXVI. táblával és

275 szövegközi ábrával. A kötet 1. és 2. füzeté azonban (1. TELEGDI ROTH KÁROLY: Felső-oligocén fauna Magyarországból. 2. VADÁSZ M. ELEMÉR: Magyarország mediterrán tuskésbőrűi) még 1914-ben jelent meg.

Dr. VADÁSZ ELEMÉR tud. egyetemi adjunktus, régi lelkes belső munkatársunk vállalta el ezen új kiadványunk fáradságos szerkesztését. A Geologica Hungarica nagy hiányt van hivatva tudományos irodalmunkban kitölteni. Eddig nem volt hasonló alakú időszakos kiadvány hazánkban és tudósaink kénytelenek voltak nagyobb szabású munkáikat a német Palaeontographica-ban (PETHŐ GYULA, LÖRENTHEY IMRE), vagy a bécsi folyóiratok valamelyikében (báró NAPCSA FERENC) közzétenni.

Egyszerre jelent meg a Geologica Hungarica I. kötetével dr. LÁSZLÓ GÁBOR és dr. EMSZT KÁLMÁN osztálygeológusok szorgalmas munkája eredményeként Magyarország tőzegtelepeinek leírása, amely dr. LÁSZLÓ GÁBOR-nak 6 évig tartó kitartó külső felvételei alapján készült. Ez a munka is, miként az előbbi, az 1915. bibliografiai évszámot viseli ugyan, azonban mindennemű szellemi munkája az 1914. évben folyt le.

Dr. PAPP KÁROLY osztálygeológus terjedelmes munkája a magyarországi vasérc- és kőszéntelepekről is csak 1915-ben fog könyvpiacra kerülni, azonban egész terjedelmében 1914-ben készült el ez a fontos munka is.

Áttérve most a külső felvételekre, vegyes érzelmekkel közölhetem, hogy mennyire megfogyatkozott erővel folytattuk e nyáron az országos földtani felvételeket.

Miként már említettem, korán hozzá kezdtünk a külső munkákhoz és 23 intézeti geológus 9 külső munkatárssal volt júniusban és júliusban a magyar birodalom 40 vármegyéjében felvételekre elszéledve. Augusztusban még hozzájuk szegődött volna három horvátországi munkatársunk is.

A július végén történt mozgósítás és a kitört háború hadba szólította legerősebb fiatal társainkat.

Dr. LIFFA AURÉL osztálygeológus, műegyetemi m. tanár, mint népfelkelő vártüzérhadnagy július hó 28-án, ROZLOZSNIK PÁL I. osztályú geológus, mint népfelkelő vártüzérhadnagy augusztus hó 1-én, KORMOS TIVADAR I. osztályú geológus, t.-egyetemi m. tanár, mint póttartalékos tüzér július hó 29-én, KONYHAI és KISBOTSKÓI MAROS IMRE I. osztályú geológus, mint tartalékos tüzérhadnagy július hó 20-án, dr. TELEGDI ROTH KÁROLY II. oszt. geológus, mint tartalékos vártüzér zászlós július hó 25-én, BALLENEGGER RÓBERT II. oszt. geológus, mint honvéd-póttartalékos június hó 27-én, SZINNYEI MERSE ZSIGMOND II. oszt. geológus-vegyszerész, mint tartalékos honvédhuszár hadnagy június hó 27-én vonultak be a hadseregbe.

Külső munkatársaink közül dr. SOMOGYI KÁLMÁN és dr. LÓW MÁRTON szólítottak július végén fegyverbe, később pedig dr. JABLONSKY JENŐ, mint besorozott önkéntes követte őket. Dr. LÁSZLÓ GÁBOR osztály-geológus és dr. VENDL ALADÁR II. oszt. geológus, akik eddig hadmentesek voltak, a népfelkelői bemutatásokat megelőzve, mint önkéntesek léptek be a hadseregbe s jelenleg mint hadapródok szintén a harctéren vannak. Dr. SALOPEK MARIAN és POLJAK JÓZSEF zágrábi múzeumi örök szintén hadba mentek, KOCH FERDÓ zágrábi múzeumi ör pedig a bizonytalan állapotokban levő határszéli Karszt-vidéken nem foghatott bele idei felvételeibe.

Ekként térképező geológus-karunk 14 tagja cserélte föl augusztus hó elejéig karddal a kalapácsot, minek folytán munkaerőnk az év folyamán közel 40%-kal gyengült.

Ezt a hiányt nem pótolhatta az sem, hogy az év végén dr. KORMOS TIVADAR és dr. BALENEGGER RÓBERT ideiglenesen szabadságoltattak.

Az intézet további személyzetéből REITHOFER KÁROLY rajzoló, HEIDT DÁNIEL kiségitő rajzoló és TELKES PÁL könyvtárosi teendőkkal megbízott napidíjas vonultak be a hadseregbe. Az altiszti karból HABERL VIKTOR preparator, GECSE JÁNOS intézeti kapus, LOVÁSZIK LAJOS kiségitő laboráns, IZMÁN IMRE és SOMOGYI ISTVÁN kiségitő szolgálak állottak fegyverbe. Nem kevésbé megakasztotta munkáink rendes folyását a kitünő és jól betanított segítő-személyzetnek ez a tetemes megfogyatkozása is.

Amennyire meglepéssel és büszkeséggel tölti el öntudatunkat, hogy a m. kir. földtani intézet személyzetének összességéből annyian vannak a harctéren és hadi szolgálatban; másrészt szomorkodva érzem, hogy ennek következtében hazánk gyakorlati szempontból is olyannyira fontos geológiai felvétele most késedelmet szenved.

A magyar királyi földtani intézet geológusai, külső munkatársai, tisztviselői és alkalmazottjai közül 22-en léptek hadi szolgálatba. Időközben dr. LIFFA AURÉL, ROZLOZSNIK PÁL és MAROS IMRE a harctéren főhadnagyokká, TELEGDI ROTH KÁROLY hadnaggyá léptek elő, TELKES PÁL könyvtáros, zászlós pedig ezüst vitézségi érmet szerzett. A Gondviselés kegyes volt hozzánk s eddig sértetlenül megvédte a harctéren küzdő barátainkat. Tudomásunk szerint csak LÓW MÁRTON külső munkatársunk sebesült meg és esett hadi fogságba. Kelet-Szibériában Vladivosztk környékére internálták. Lépések történtek romániai barátaink közvetítésével, hogy az oroszországi geológus társak érdekében eljárjanak és sorsán könnyítsenek.

Sajnos, REITHOFER KÁROLY rajzoló társunk hollétéről, ki mint honvéd-póttartalékos ment a harctérre, nincs hiteles értesülésünk. Magánértesülések az ő elestét adták tudtunkra, de nem adjuk fel még a reményt,

hogy talán még sem vesztettük el e nagytehetségű társunkat, akinek ügyes keze és szakbeli iskolázottsága tudományos rajzaink elkészítése körül hét évi alkalmaztatása alatt is már annyi becses szolgálatot tett intézetünknek.

SOMOGYI ISTVÁN fiatal kisegítő szolgálk a harctérről betegen visszatérve, önkezével vetett véget életének.

Isten óvja hazánk becsületéért és jövődő boldogulásunkért fegyverrel küzdő barátainkat és adja vissza őket nekünk győzelmes dicsőség-gel mielőbb!

Az év elején, május hó 9-én, intézetünknek emlékünnepe volt. IGLÓI SZONTAGH TAMÁS dr., kir. tanácsos, földtani intézeti aligazgató úrnak 25 éves szolgálati évfordulóját egy ünnepi ülésen ültük meg. Ezen a gyűlésen együtt volt az intézet geológus kara és egész személyzete, a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszteriumot pedig dr. ZSEDÉNYI BÉLA miniszteri tanácsos, MAGYARY GYŐZŐ osztálytanácsos és VICENTY GYULA számtanácsos urak képviselték. Tisztikarunk szeniora: HALAVÁTS GYULA főbányatanácsos, m. kir. főgeológus, lendületes, megleghangú beszédben méltatta szeretett igazgatótársam érdemeit és szeretetreméltó kedves egyéniségét.

Megemlékeztünk arról, hogy milyen elévülhetlen érdemei vannak az ünnepeltnek az intézet új épületének építése, berendezése, múzeumának rendezése és gyarapítása körül. Kidomborított ez alkalommal, hogy az a páratlan pontos és gondos igazgatás, amely a földtani intézet belső ügyeit és ügykezelését régtől fogva jellemzi, jórészt SZONTAGH TAMÁS nevéhez fűződik. Az intézet élete az ő lelkével és fáradtságot, alkalmatlanságot nem ismerő önzetlen munkásságával szorosan egybeforrott.

Örömmel jegyzem föl e helyen is, hogy az év elején a kir. József Műegyetemen dr. VENDL ALADÁR II. oszt. geológus magántanári képesítést nyert; a budapesti kir. magy. tudományegyetemen pedig dr. KORMOS TIVADAR I. oszt. geológus szerzett az év derekán a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrtól megerősített venia legendit.

Melegen üdvözlöm fiatal kollegáimat az akadémiai pályán, jól tudva — mert ismerem képességüket és munkabírásukat — hogy becsületet fognak a tanszékről intézetünk hírnevének is szerezni.

Szomorúsággal töltött el mindnyájunkat, hogy dr. POSEWITZ TIVADAR főgeológust felvételek közben súlyos megbetegedés érte, amely veszélyes műteti gyógykezeléssel járt és őt a munkában megakadályozta. Kedves öreg társunk egyelőre nem vehet részt a tőle olyan nagy szeretettel tanulmányozott Kárpátok felvételeiben.

Bő tér nyílik azonban még az ő tevékenységének az irodalmi mun-

kásságban. A magyar birodalom ásványtermelési statisztikája az U. St. Geological Survey-től évenként kiadott Mineral Resources példájára az utolsó öt évről POSEWITZ T. szorgalmas tollából már is befejezéséhez közeledik.

Nagy örömmel jelenthetem, hogy TELEGDI ROTH LAJOS főbányatanácsos, nyug. m. kir. főgeológus úr mint intézetünknek önkéntes buzgó látogatója, múzeumi munkáinknak szorgalmas segítője volt. Méltó társa dr. KOCH ANTAL nyugalmazott egyet. rendes tanár úr, aki hasonlóképen gyakori vendégünk és támogatónk belső tudományos foglalkozásaink közben.

Jól esik mindnyájunknak, hogy kiérdemesült jeles öreg barátaink ahhoz a fészekhez, amelyben hosszú évek során annyi derék munkát végeztek, mint szerető otthonhoz simulnak.

Rátérek most 1914. évi külső munkálataink összefoglaló ismertetésére.

A hivatalos és magánszakértői tevékenységet közelebbről nem méltatom; ezek jórészt bizalmas jellegűek, vagy pedig nem általános érdekességűek és számok szerint alább úgyis fel vannak sorolva.

Az országos felvételek átnéző szemléljére szorítkozom. Miként fenn már említém, tavasszal elkezdtük a felvételek külső munkáját. A háború kitörésekor augusztus hó elején rövid ideig szünetelt az; eleinte kétséges volt, vajjon lehetséges lesz-e még a harcstól távoleső vidékeken is a külső bejárásokat geológusainknak folytatniok. A lakosság izgatottsága, a kémektől való rettegés, a községi örök túlbuzgósága nemcsak gyakori alkalmatlanságot okozott társainknak, hanem néha fenyegetőleg is lépett fel ellenükben. Több oldalról jött hozzánk az intés, hogy a felvételeket ne folytassuk. Abban a felfogásban élve, hogy a köztisztviselőnek, tehát a geológusnak is a közérdeket és az ország felvirágzását szolgáló feladatainak betöltésében semmi akadálytól visszarettennie nem szabad, sőt a társainknak megfogyott létszáma esetében és különösen háborús veszély idején megkettőzött munkára kötelezi őt a becsület és a tisztí eskü: arra indított, hogy nagyméltóságú báró GHILLÁNYI IMRE földművelési miniszter úrnak szóval adott jóváhagyásával a felelősséget társaim személyi biztonságáról elvállalva, valamennyi társaimat — kivéve a tifuszban megbetegedett dr. SCHRÉTER ZOLTÁN I. oszt. geológust — ismét kiküldjem a felvételekre.

Ezen elhatározás következtében 17-en, velem és igazgató társammal 11 intézeti geológus és 6 külső munkatárs szeptember végéig, sőt dr. TAEGER HENRIK breslauer egyetemi asszisztens, öt év óta buzgó munkatársunk, november végéig folytatta a tervszerinti külső munkákat. Leg-

utoljára vele a hajmáskéri cs. és kir. tüzérségi lövőhelynek bakonyalji nagy területét jártam be.

Megelégedéssel konstatálhatom, hogy gyakori megállítások és be-kísérések apró kellemetlenségein kívül semmi baj nem ért bennünket. Igazolva láttam cselekvéseinket a németországi példákban. A poroszországi kir. földtani intézet felényire csökkent geológus karával ugyanolyan szívós kitartással dolgozott, mint mi. Azonkívül nagyon igénybe vette a német legfőbb hadvezetőség is a német geológusokat a hadiszerekhez szükséges ásványi termékek fölkeresésében, a lövészárkok és az erődítményi földmunkák geológiai véleményezésében.

Nekünk magyar geológusoknak még sokkal inkább, mint német kollegáinknak, kell hivatásunk gyakorlásában résen állnunk és megállapított munkaterveink létesítésében lankadást nem engednünk. Magyarországon egy-egy geológusra 8000 km² terület esik, míg Németországban, ahol 100 év óta folyik a tüzetes geológiai munka, csak 4500 km². Ez a két szám világosan illusztrálja, hogy mennyire mögötte vagyunk mi ezen a téren a németországi fejlődésnek.

Földművelés, bányászat, vízszabályozások, út- és vasútépítés, vízellátás, mind a talaj földtani ismeretében és megítéléséből kell hogy fejlődjenek. A most dúló világháború után a megfeszített becsületes közgazdasági munkának kell beállnia az eddigi rablógazdaság és üzérkedés helyébe az anyaföld kincseinek értékesítésére. Ehhez pedig hazánk talajának és hegyvidékeink alkotásának tüzetes ismerete sürgető módon szükséges. Még a hadviselés és a jövődő fegyveres megerősödés céljaira is kívánatosnak tartom, hogy a geológusok a háború alatt is megfeszített erővel dolgozzanak és a katonailag kellőképen ki nem képzett, eleddig hadmentes, vagy fegyverforgatásra alkalmatlan egyének a földtani intézet feladataitól el ne vonassanak. Annál inkább tartom ezt szükségesnek, mert a katonailag ki nem képzett geológusok összehasonlíthatatlanul kevesebbet használhatnak a legénység állományában a hadviselésnek, mint ha szakmájukban a föld kincseinek gyakorlati hasznosításán dolgoznak.

Geológusaink a háborús esztendőben is fárasztó utazások közben teljesítették feladataikat. Így például PÁLFY MÓR és TIMKÓ IMRE főgeológusok 159, ill. 164 napot töltöttek külső munkán 2383, illetőleg 3762 km utat járva meg kocsin, gyalog, vagy lóháton. Az ő buzgalmuk kell, hogy buzdítsa egyik-másik kényelmesebb társunkat is a jövőben. Társaink legtöbbje 1000 km-nél nagyobb úthosszat tett meg területén gyalog és kocsin. A beutazott vasúti vonalak hossza pedig intézetünk egyes tagjai részéről 1500—13.400 km között jár.

Külső foglalkozásaink foglalatlja a következő:

* Április hó 15-én elkezdtem felülvizsgáló utazásaimat és legelőször

5 napig dr. TAEGER HENRIK egyetemi asszisztens, külső munkatársunk nagy részletességgel folytatott bakonyi felvételeihez csatlakoztam.

Április 25-étől a hó végéig az Északnyugati Kárpátok újrafelvétele érdekében tettem dr. VIGH GYULÁ-val az Inovecz-hegységben előzetes tanulmányokat és a Léva—Surány között épülő új vasútvonal bevágásait és földmunkálatait vizsgáltam.

Május 12—15. és 19—22. között a M. Á. V. balatoni vonalát Balatonkenesén elromboló hegyomlást tanulmányoztam dr. SCHRÉTER ZOLTÁN, dr. TOBORFFY GÉZA és REITHOFFER KÁROLY intézeti társaimmal.

Május 25—28-ig Gömör vármegyében ROZLOZSNIK PÁL geológus Dobsina-vidéki bányageológiai felvételeit vizsgáltam; majd a Vág völgyön lefelé utazva, május 31-ig Pozsony vidékén előkészítettem a Kiskárpátok újrafelvételét.

Június hó 7-től 19-ig ROZLOZSNIK PÁL, majd dr. PAPP KÁROLY társaimmal a Hegyes-Drócsában és a marosmenti hegységekben tettem összehasonlító felvételeket és egyeztető tanulmányokat.

Június 20-tól 24-ig dr. WACHNER HENRIK külső munkatársunk felvételeit vizsgáltam a Persányi-hegységben és a felső-marosvölgyi andezitek között jártam.

Július 3-tól július 28-ig dr. VIGH GYULA II. osztályú geológussal, dr. JABLONSKY JENŐ, dr. FERENCZI ISTVÁN, dr. KULCSÁR KÁLMÁN, dr. SOMOGYI KÁLMÁN és ifj. dr. LÓCZY LAJOS külső munkatársaimmal az Északnyugati Kárpátok maghegységei között bevezető és oktató kirándulásokat tettem (Inovecz, Nyitrai-hegység, Trencsén vidéke, Vágújhely környéke, Nagyfátra és Krivánfátra-hegység).

Augusztus 10—14. között dr. TAEGER HENRIK bakonyi felvételeit látogattam meg újból; aug. 17—22. között pedig a Kiskárpátokban vizsgálódtam.

Szeptember 4—10. között ifj. LÓCZY LAJOS külső munkatárssal a nyitrai vármegyei Berezó és Nedző hegységeket jártam be, majd a hó végéig a lipitói, szepesi és gömöri hegységek mészkő és dolomit fennsíkjaít látogattam meg egyeztetésük érdekében és a felvidéki új részletes felvételek előkészítésére.

December közepén a M. Á. V. zágrábi üzletvezetőségének megkeresésére a fiunei fűtőház forrásainak sós voltát tanulmányoztam és Szarajevóban az ottani új földtani intézetet látogattam meg.

Társaimnak külső munkásságát a következőkben ismertetem:

Hegyvidéki felvételeink keretében, a *Keleti Alpok kiágazásaiban* dr. JUGOVICS LAJOS egyetemi tanársegéd, külső munkatársunk a borostyánkő—rohonci hegységben dolgozott, míg dr. KADIĆ OTTOKÁR osztálygeológus és dr. VOGL VIKTOR II. oszt. geológus a tenger melléki Karszt-

hegységben folytatták felvételeiket. Dr. KORMOS TIVADAR I. oszt. geológusnak ugyanitt öszre tervbevett geológiai munkája katonai szolgálatra történt bevonulása miatt elmaradt. Ugyancsak elmaradt, mint már fentebb említettem, horvát társaink munkája is a tengermelléki dinári hegyláncokban.

Az *Északnyugati Kárpátokban* dr. VIGH GYULA II. oszt. geológus Nyitra, Turóc és Trencsén vármegyék határhegységei között dolgozott szép eredménnyel. Dr. SCHRÉTER ZOLTÁN II. oszt. geológus ezuttal adja közre erről a területről, Németpróna környékét tárgyaló, 1913. évi tartalmas jelentését, melyet a múlt évben a többi felvidéki reambulációs jelentéssel együtt még a közléstől visszatartottam. Dr. KULCSÁR KÁLMÁN műegyetemi tanársegéd, külső munkatársunk Csavajó, Villabánya, Csicsmány és Zsolt környékén járt s eredményeit szintén a múlt évekkel egybefoglalva mutatja be.

Dr. TOBORFFY GÉZA földt. int. tisztviselő MAROS IMRE I. oszt. geológussal együtt vett részt az Északnyugati Kárpátok újrafelvételeiben. Jelentése Bélapataka környékének geológiai viszonyait tárgyalja.

Ifj. dr. LÓCZY LAJOS belső munkatársunk az 1913—1914. évi munkálatairól ad egybefoglaló, kimerítő jelentést, melyben az Északnyugati Kárpátok Vágújhely, Ószombat és Jablánc közti vidékeinek tüzetes ismertetése olvasható.

Végül dr. FERENCZI ISTVÁN kolozsvári egyetemi tanársegéd, mint külső munkatárs a Galgóc és Pöstyén között elterülő területen végzett újrafelvételi munkálatairól ad számot.

Az *Északkeleti Kárpátokban* dr. POSEWITZ TIVADAR főgeológus a Tarac völgyében Eperjes és Kassa közt megbetegedéséig folytatta részletes felvételeit.

A *Keleti Kárpátokban* dr. VADÁSZ M. ELEMÉR egyetemi adjunktus, az intézet belső munkatársa, a Persányi-hegységben és a Nagybagmásban végzett igen becses, gyűjtéssel egybekötött sztratigrafiai részlet-tanulmányokat; míg WACHNER HENRIK tanár, külső munkatárs, a Persányi-hegység déli részében folytatta részletes felvételeit. Dr. JEKELIUS ERICH tanár, külső munkatársunk, a Brassói-hegységben dolgozott, különösen sztratigrafiai és paleontológiai szempontból szép eredménnyel. Mindkettő a Bárczaság liaszkorú kőszéntelepeinek tanulmányozásához kapcsolta munkáját.

A *Keleti Magyar Középhegységben* ROZLOZSNIK PÁL I. oszt. geológus a tágabb értelemben vett Bihar-hegység területén végzett pótló bejárásokat. Dr. PÁLFI MÓR főgeológus szintén a Bihar-hegységben, dr. SZONTAGH TAMÁS igazgató-társam a Királyerdőben folytatták részletes,

gondos felvételi munkájukat; míg dr. PAPP KÁROLY osztálygeológus az Erdélyi Érchegységben, Zalatna vidékén dolgozott nagy szorgalommal.

A *dunai Magyar Középhegység* és a *Pécsi hegység* geológiai felvételeiben az elmúlt évben öten vettek részt. Így dr. PÁLFY MÓR főgeológus Abauj-Torna vármegyében a Pálháza-környéki riolitterületen, dr. SCHRÉTER ZOLTÁN II. oszt. geológus a borsodi Bükkhegységben, NOSZKY JENŐ tanár, külső munkatársunk, a Mátra vidékén, dr. TAEGER HENRIK belső munkatárs a tulajdonképeni Bakony nyugati és középső részében, dr. VADÁSZ M. ELEMÉR belső munkatárs pedig a Mecsek-hegység északi peremén végeztek szép eredményekben gazdag felvételi munkát.

Hegyvidéki felvételeink sorát az elmúlt évben HALAVÁTS GYULA főgeológusnak az Erdélyi Medencében, Szentágota környékén végzett felvételi munkálatai zárják le.

Bányageológiai felvételeken az 1914. évben hárman vettek részt. ROZLOZSNIK PÁL I. oszt. geológus Dobsina környékének bányaföldtani felvételét végezte május havában. PÁLFY MÓR főgeológus a nagybányai bányaterület geológiai viszonyait tanulmányozta. Végül dr. VITÁLIS ISTVÁN selmecebányai főiskolai tanár, az intézet külső munkatársa, a Magyar Érchegység földtani és bányászati viszonyaihoz szolgáltatott felvételei kapcsán becses új adatokat.

Az *agroteológiai fölvételek* az elmúlt évben kizárólag az átnézetes talajtani térkép szolgálatába szegődtek. A térkép mielőbbi elkészíthetése érdekében TREITZ PÉTER, HORUSITZKY HENRIK, TIMKÓ IMRE főgeológusok, dr. LÁSZLÓ GÁBOR osztálygeológus és dr. BALLENEGGER RÓBERT II. oszt. geológus az Északkeleti, Keleti és Déli Kárpátokban, a Keleti Magyar Középhegységben és a Mezőségen végeztek átnézetes felvételeket.

Az intézet chemiai laboratoriumának nagyszorgalmú munkásságáról dr. EMSZT KÁLMÁN osztálygeológus-vegyész, dr. HORVÁTH BÉLA I. oszt. geológus-vegyész és dr. BALLENEGGER RÓBERT II. oszt. geológus adtak kimerítő jelentéseket.

Intézeti gyűjtések és ásatások szintén több irányban folytak az 1914. évben, melyekről az alábbiakban tüzetes kimutatást adunk. Gyűjtéseink révén intézetünk múzeuma az elmúlt évben is igen nagy mértékben gazdagodott.

1914-ben hadbavonulásuk következtében, illetőleg betegség miatt többen nem adtak be jelentést felvételeikről; ú. m.: dr. LIFFA AURÉL, dr. LÁSZLÓ GÁBOR osztálygeológusok, KONYHAI és KISBOTSKÓI MAROS IMRE I. oszt. geológus, dr. TELEGDY ROTH KÁROLY, dr. VENDL ALADÁR és SZINYEI MERSE ZSIGMOND II. osztályú geológusok, továbbá dr. SOMOGYI KÁLMÁN, dr. JABLONSKY JENŐ külső munkatársak és horvátországi munkatársaink, dr. KOCH FERDO, dr. POLJAK JÓZSEF és dr. SALOPEK

MARIAN, tehát összesen 11-en. Amilyen nagyon sajnálatos, hogy e társaink kötelezettségüknek nem tettek, vagyis inkább nem tehettek eleget, annál nagyobb elismeréssel emelem ki ROZLOZSNIK PÁL I. osztályú geológusunknak abbéli érdemét, hogy dacára augusztus hó 1-én történt bevonulásának és a Budapest körüli erődítményi építkezések körül való folytonos fárasztó igénybevételének, nyári felvételeiről tartalmas és nagybecsű jelentéseket írt. A tárgya iránt való szeretetnek és intézetünk feladataival szemben tanusított szigorú kötelességteljesítésnek mintaképeül állíthatom ROZLOZSNIK PÁL-t mindnyájunk elé.

Idei jelentésünk annyi munkatársunk eredményeinek kimaradása dacára eléggé tartalmas, sőt közlemények száma tekintetében sem nagyon marad el az 1913. évi, 36 közleményt tartalmazó jelentés mögött.

Ez alkalommal az Északnyugati Kárpátokban folyó részletes új felvételek eredményeiről is közölhetünk értékes megfigyeléseket. A magam följegyzéseiből ezuttal mitsem bocsátok közre, abban reménykedve, hogy 1915-iki vizsgálatainkkal azután következő jelentésemben annál tartalmasabbat és kerekébbet fogok összegezhetni.